

Stołyhwo, Kazimierz

Opis nowego osteoforu

Światowit 8, 7-10

1907

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez **Muzeum Historii Polski** w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

KAZIMIERZ STOŁYHWO.

OPIS NOWEGO OSTEOFORU¹⁾.

Description d'un nouvel ostéophore.

Osteografia stanowi obecnie metodę bardzo używaną w badaniach antropologicznych i przy jej zastosowaniu otrzymujemy nader ciekawe wyniki.

Podczas diagrafowania czaszek lub kości długich i płaskich, ważną jest rzeczą dogodne umocowanie przedmiotu, do czego służą „osteofory“ i „kraniofory“.

Z pośród kranioforów używanych obecnie, najbardziej udoskonalony jest kraniofor prof. R. Martina z Zurychu; ma on jednakże tę wadę, że czaszka znajduje się tu wewnątrz otwartego sześciangu, co oczywiście tamuje swobodę ruchów przy diagrafowaniu, a nawet uniemożliwia użycie niektórych diagrafów, np. diagrafu prof. H. Klaatscha. Chęć usunięcia tej niedogodności dała mi impuls do zbudowania przyrządu o typie odmiennym. Składa się on z części następujących:

W dość grubej, płaskiej podstawie żelaznej, kształtu trójkątnego, przymocowanej do stołu za pomocą śruby, osadzona jest pionowo czworoboczna kolumna stalowa, długości 40 cm.

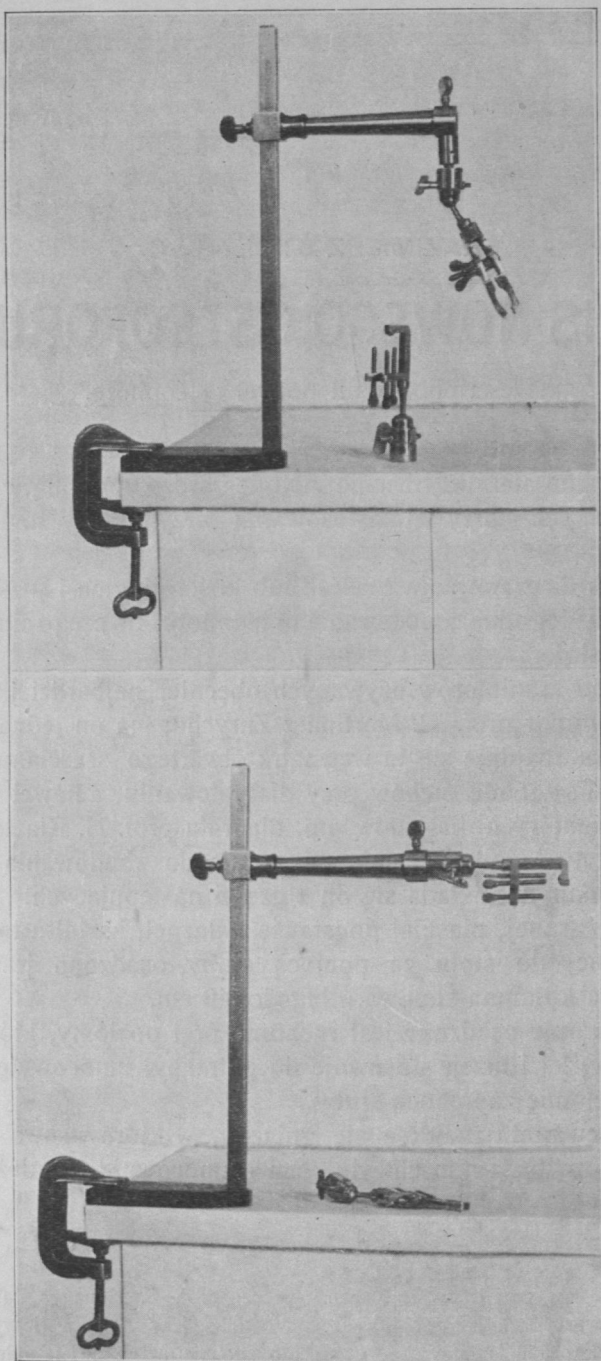
Na kolumnie osadzony jest ruchomo pręt poziomy, który przesuwac można wyżej i niżej, stosownie do potrzeby; umocowuje go się na żądanym poziomie za pomocą śruby.

Na końcu pręta znajduje się gniazdo, w które wsuwa się walec, wraz z osadzonym na nim chwytnikiem i umocowuje również za pomocą śruby.

---

¹⁾ Opis ten przedstawiony został przez prof. E. Houzégo na posiedzeniu belgijskiego Towarzystwa antropologicznego w Brukseli w 1908 r. i wydrukowany, jest w wydawnictwach Towarzystwa, które zgodziło się uprzejmie na ogłoszenie opisu osteoforu i w „Światowicie“.

Dwie fotografie osteoforu.

Na dolnej stronie gniazda zrobione jest wcięcie, w które zasuwając można część końcową walca odpowiednio naciętego. W tej pozycji walec tworzy z prętem poziomym kąt prosty.

Takie osadzenie walca pozwala umocować czaszkę w pozycji poziomej, dla dokonania diagrafem narysów poziomych.

Umieszczając teraz walec w gnieździe tak, by stanowił on przedłużenie pręta poziomego, przemieszczamy zarazem czaszkę pod kątem prostym, w stosunku do pozycji poprzedniej.

Przy takim położeniu czaszki, okręcając walec w gnieździe, możemy nastawić ją odpowiednio dla dokonania narysów strzałowych i poprzecznych.

Przechodzę teraz do opisu chwytника.

Jest on osadzony na kuli, co pozwala przeginać go o 90° od linii pionowej i nastawiać w rozmaitych kierunkach; kula unieruchamia się za pomocą śruby.

Przyrząd mój posiada dwa chwytники. Jeden z nich składa się z pręta czworobocznego, zgiętego pod kątem prostym i zaopatrzonego na końcu od strony wewnętrznej, w czopek; jest to więc kształt litery *L*. U nasady pręta umocowane są widełki, a na ich końcach, oraz w punkcie rozwidlenia, znajdują się trzy śruby długie, mogące dosięgać poziomu czopka, wspomnianego wyżej. Śruby umieszczone są w ten sposób, że czopek znajduje się w środku trójkąta, utworzonego przez ich końce.

Chcąc umocować czaszkę za pomocą tego chwytника, zakładamy zgięte jego ramię wraz z czopkiem przez otwór potylicy do wnętrza czaszki i przykręcamy do powierzchni zewnętrznej czaszki trzy śruby, osadzone w widełkach

Daje to nam możliwość umocowania czaszki nieruchomo, bez względu na nierówności powierzchni, każda bowiem śruba może być dokręcona do innego poziomu.

Za pomocą chwytника tego możemy doskonale umocowywać zarówno czaszki całkowite, jak połamane, a także żuchwy, oraz niektóre kości długie (udową, ramieniową, piszczelową) i niektóre płaskie (mostek, łopatkę, kości bezimienne). Jedyne tylko zbyt cienkie kości, np. promieniowa, strzałka i t. p. nie dają się umocować za pomocą tego chwytника i dla nich przeznaczony jest chwytник drugi.

Są to obcegi zlekka wyżłobione na powierzchni wewnętrznej i zaopatrzone śrubą. Wyżłobienie owo pozwala lepiej ująć przedmiot.

Uważam sobie za miły obowiązek podziękować niniejszem jak najserdeczniej P. Z. Weybergowi, kustoszowi gabinetu mineralogicznego przy Uniwersytecie warszawskim, za cenne pomysły w zakresie udoskonalenia budowy chwytника, oraz za sfotografowanie osteoforu, a p. A. Rouppertowi, inżynierowi z Lublina, za wykonanie pierwszego modelu mego przyrządu.

(Z pracowni antropologicznej przy Muzeum Przemysłu i Rolnictwa w Warszawie.)

d. 22/3 1908 r.

KAZIMIERZ STOŁYHWO.

Czy *H. primigenius* stanowi gatunek odrębny od *H. sapiens*¹⁾?

Homo primigenius appartient-il a une espèce distincte de Homo sapiens.

Jest to pytanie bardzo doniosłe i ciekawe ze względu, że wkracza ono w dziedzinę stosunków genealogicznych rodu ludzkiego. Zanim przedstawię rezultat mych własnych obserwacji w tej kwestyi, chciałbym przytoczyć tu zapatrywanie na tę sprawę prof. G. Schwalbego ze Strassburga, a to ze względu że wyniki otrzymane przeze mnie są poniekąd w sprzeczności z jego poglądami.

Zdaniem G. Schwalbego (5) rodzin Hominidów posiada wspólnych przodków z małpami człekokształtnymi prawdopodobnie w Miocenie. Przytem jest rzeczą możliwą, aczkolwiek niedowiedzioną, że mioceniczny *Dryopithecus* był owym wspólnym przodkiem Antropoidów i Hominidów. Do rodziny Hominidów zalicza Schwalbe rozpoczynający się w górnym Pliocenie szereg: *Pithecanthropus*, — *Homo Primigenius*, — *Homo sapiens*, przyczem pojmuje on zarówno *Pithec-*

---

¹⁾ Praca ta została ogłoszona drukiem w „L'Anthropologie“ 1908 r. w Paryżu. Redaktor tego czasopisma prof. R. Verneau uprzejmie wyraził swą zgodę na ogłoszenie pracy powyższej w „Światowicie“.